

METAMORF MONGÓLIA

JURTA – TÉR – ERŐ

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: SZILÁGYI ZSOLT–TOLNAI KATALIN–HARMATH ANDRÁS

Pompás, kék ég alatt, végtelen pusztákon legelésző állatok, a távolban fehéren megvillanó jurták, őseik hagyományos életmódját élő nomádok lóháton. Ugyan kinek ugrana be más elsőre Mongóliáról?... Pedig sok homokszemet kapott fel a sivatagi szél, mióta Dzsingisz kán sikeres hódításaival letette a Mongol Állam alapjait, hogy a birodalmat leszármazottai szilárdítsák tovább. Dacára annak, hogy ez az egyik utolsó vidék, ahol a hagyományos nagyállattartó, legelőváltó nomád gazdálkodás a maga eredeti valójában fennmaradt, Mongólia már nem az a hely, ami Dzsingisz idejében volt: olyannyira, hogy a hagyományos életmód napjainkban is tartó, gyors visszaszorulása már az ország stabilitását veszélyezteti. Ezzel párhuzamosan az igen látványosan gyarapodó városok, az itt élő népesség életmódja és igényei is új gazdasági-társadalmi kihívások elé állítják az országot

A NARAN TÓL PIAC, ULÁNBÁTOR

A HAR ZAHNAK, FEKETE PIACNAK IS NEVEZETT VÁSÁRBAN AZ IRODASZEREKTŐL A RUHÁKON ÉS A LEGALAPVETŐBB HASZNÁLATI TÁRGYAKON ÁT A „RÉGISÉGEKIG” MINDEN MEGTALÁLHATÓ. A RENDSZERVÁLTÁS ELSŐ ÉVTIZEDÉBEN ELSŐSORBAN A MAGÁNKERESKEDELEM BIZTOSÍTOTTA AZ ALAPVETŐ ÁRUELLÁTÁST A VÁROSOKBAN, SOK MONGOL EGÉSZÍTETTE KI ÍGY A JÖVEDELMÉT. NAPJAINKBAN MÁR TÖMVE VANNAK AZ ÜZLETEK

A JURTÁK SEM TŰNTEK EL

A MONGOL JÁRÁSKÖZPONTOK IS A FOKOZATOS VÁROSIASODÁS ÚTJÁT JÁRJÁK. AZ URBANIZÁCIÓ SEBESSÉGE ITT NEM OLYAN ÓRIÁSI, MINT A FŐVÁROSBAN ÉS A NAGYOBB IPARI KÖZPONTOKBAN (ERDENET, DARKHAN), DE A FOLYAMAT EGYRE ÉREZHEŐBB. A 90-ES ÉVEK GAZDASÁGI VISSZAESÉSE IDEJÉN SOKAN KÖLTÖZTEK KI EZEKBŐL, A NOMÁD ÉLETMÓDOT VÁLASZTVÁ, DE NAPJAINKBAN ÚJRA EGYRE JELENTŐSEBB A BETELEPŐLÉS

VISSZA A VÁROSBÓL A PUSZTÁRA!

Az 1990-es évek első felének súlyos nehézségei, a gazdaság összeomlása, a vidéki kollektívák, termelősövetkezetek felszámolása eleinte még sokakat csábított vissza a városból a pusztára. Korábbi városlakók, munkások, de értelmiségiek is felhagytak munkájukkal, hogy kényszerűségből vidékre költözzenek, és nomád állattenyésztésbe kezdenek. Leginkább a biztosabb megélhetésért, és csak keveseket vezérelt az urbanizációtól való elfordulás, a hagyományos nomád értékek és életmód újrafelfedezése.

A vidék felé tartó belső migráció okozta társadalmi átrendeződés ugyanakkor nem tudott alapot teremteni a hosszú távú egyensúly kialakulásának. Miközben a nomád gazdálkodásból élők száma jócskán emelkedett (1989 és 2001 között 18-ról 50%-ra!), területi eloszlásuk korántsem volt ideális – a legtöbben csak részben adták fel a városi életmód nyújtotta kényelmet.

A folyamat azonban hamarosan megfordult: a szolgáltatató- és építőipar fellendülése és főként a bányászat robbanásszerű bővülése ismét a városokba vonzotta az embereket. A kétezres évek bányászati beruházásai – melyeket az évtized elképesztő gazdasági növekedése, a gyakran két számjegyű éves GDP-növekedés követett – beindították azokat a folyamatokat, melyek társadalmi és kulturális téren is komoly változásokhoz vezettek.

Miközben a nomád gazdálkodásból élők száma jócskán emelkedett (1989 és 2001 között 18-ról 50%-ra!), területi eloszlásuk korántsem volt ideális.

FOTÓK: ISTOCKPHOTO

A változás szele az elmúlt két és fél évtizedben erősödött fel igazán. Az 1990 óta eltelt bő negyedszázad sok tekintetben Mongólia történetének legturbulensebb korszaka volt, mely rendkívüli politikai-gazdasági-társadalmi átalakulással járt együtt. A 20. század utolsó évtizedét bevezető rendszerváltás az egész posztsovjét térségben egybeesett azzal a nyugatról kiindult és az egész világot érintő folyamattal, melyet ma összefoglalóan globalizációnak nevezünk. Mongóliában mindez különösen látványosan ment végbe, hiszen a térségben zajló politikai folyamatok a 20. század jelentős részében konzerválták a hagyományos nomád életformát.

Mongóliában a globalizáció különösen látványosan ment végbe, hiszen a térségben zajló politikai folyamatok a 20. század jelentős részében konzerválták a hagyományos nomád életformát.

Az ősök nomád életmódja egyre inkább visszaszorult (mindezek ellenére máig alapvető fontosságú). Ez előbb igen komoly gazdasági krízist okozott, majd az ezredforduló tájkán egyre gyorsuló ütemű fejlődést is eredményezett. Alapvetően változott meg a mongol gazdaság szerkezete, s a folyamat utóbb igen jelentős társadalmi átalakulást is eredményezett.

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TRENDFM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
SZILÁGYI ZSOLT

TRENDFM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

MONGÓLIAI KAZAH, VADÁSZMADARÁVAL
MA MONGÓLIA LAKOSSÁGÁNAK NAGYJÁBÓL 3%-ÁT TESZIK KI A KAZAHOK, AKIK AZ ORSZÁG NYUGATI TERÜLETÉN, AZ ALTAJ HEGYSÉG VIDÉKÉN, ELSŐSORBAN BAJAN-ÖLGJ MEGYÉBEN ÉLNEK. A 2010-ES NÉPSZÁMLÁLÁS SORÁN A MONGOL LAKOSSÁG 2,9%-A VALLOTTA MAGÁT ISZLÁM HITŰNEK, ŐK JELLEMZŐEN A KAZAHOK

FOTÓK: ISTOCKPHOTO

KAZAH KÉZMŰVES ÁRULJA TERMÉKEIT

A JELLEGZETES DÍSZÍTÉSEKKELLÉLLÁTOTT NEMEZSZŐNYEGEK, TÁSKÁK KERESETT CIKKEK A FŐVÁROSBAN IS. A NOMÁDOK SOK TEKINTETBEN ÖNELLÁTÓK VOLTAK, MOZGÉKONYSÁGUKNAK, ALKALMAZKODÓKÉPESSÉGÜKNEK EZ VOLT AZ EGYIK ZÁLOGA. DE NAPJAINKBAN EZ A KULTÚRA JELENTI A MONGÓLIAI NOMÁDOK IDENTITÁSÁNAK EGYIK ALAPPILLÉRÉT, IGY A KÉZMŰVES-HAGYOMÁNYOK IS EGYRE NAGYOBB FIGYELMET KAPNAK

FOTÓ: SZILÁGYI ZSOLT-TOLNAI KATALIN-HARMATH ANDRÁS

NOMÁDOK, TÉLI JURTÁJK ELŐTT

A SZÉLSŐSÉGES, AKÁR MÍNUSZ 40-50 °C-OS TÉLI HIDEG RENDKÍVÜL MEGTERHELŐ. RENDSZERESEN ELŐFORDUL NAGYOBB TÉLI ÁLLATVÉS (DZUD), AMI NÉHA TELJESEN EL IS PUSZTÍTJA EGY CSALÁD ÁLLATÁLLOMÁNYÁT. SOKAN AZÉRT KÖLTÖZNEK A VÁROSOKBA, MERT ÍGY VESZÍTETTÉK EL MEGÉLHETÉSÜKET. UGYANAKKOR A PUSZTULÁSBAN IS KÉPESEK LÁTNI A POZITÍVUMOT, ÉS AZT MONDJÁK, HOGY A NEHÉZ KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT TÚLÉLŐ ÁLLATOK MÉG EGÉSZSÉGESEBBEK, ERŐSEBBEK LESZNEK

KETTÉSZAKADT TÁRSADALOM

A kommunikációs forradalom, az internet kiépülése, az új piaci környezet más társadalmakat és kultúrákat is sokkolt, ám Mongóliában – különösen az utóbbi 15 évben – sosem látott mértékű átalakuláshoz vezetett. A rendszerváltás után a globalizáció kihívásaival egy olyan Mongólia találta magát szembe, mely alapvető kulturális hagyományait is kénytelen volt újjászervezni. E posztszovjet korszakban a mongol – vagy „nomád” – hagyományok emlegetése vagy felelevenítése nemcsak a kultúra újjáépítését jelenti, de egy sajátos gazdasági választ is adhat a korszak kihívásaira.

Ma felbomlani látszanak a hagyományos nomád életmódstruktúrák, s az új környezetben két, markánsan elkülönülő társadalmi csoport alakul ki. A városokban – és elsősorban Ulánbátorban – egy teljesen letelepült életmódú réteg jött létre, mely az egzisztenciáját ráadásul már nem is feltétlenül a városra, hanem egyre gyakrabban a külföldre igyekszik alapozni. Célja a jobb gazdasági helyzetben lévő ázsiai országokban – jórészt Dél-Koreában és Japánban – való munkavégzés és letelepedés. Kína ugyanakkor – a félreértelmezett nemzeti öntudatból, a történelmi hagyományokból és nacionalizmusból fakadó előítéletek miatt – kevésbé vonzó célpont.

A városban élő fiatalok jelentős része teljesen új, a hagyományos mongol kulturális mintától eltérő utakat követ. Számukra a globalizált kultúra, az Egyesült Államok vagy az ázsiai gazdasági központok által diktált öltözködési, zenei divat, városi életmód szolgál példaként. Fokozatosan vesztik el kapcsolatukat a mongol hagyományokkal, szüleik, nagyszüleik életmódja egyre kevésbé követendő minta. A külföldre tanulni vagy dolgozni elvándorló városi lakosság (elsősorban a fiatalabb korosztály) „helyére” pedig vidékről érkeznek lakók a fővárosba. Jórészt ennek számlájára írható a mongol vidék elnéptelenedése, a hagyományos életmód visszaszorulása.

ÚJ LAKÓPARKOK A FŐVÁROS MELLETT
A VAGYONOSABBAK SZÍVESEN KÖLTÖZIK KI AZ EGYRE ZSÚFOLTABB FŐVÁROS PEREMKERÜLETEIBE. SZÁMUKRA NAPJAINKBAN ÉPÜLNEK AZ EGYRE SZÍNVONALASABB, MIND TÖBB SZOLGÁLTATÁST NYÚJTÓ TÁRSASHÁZAK, LAKÓPARKOK

A fiatalok számára a globalizált kultúra, az Egyesült Államok vagy az ázsiai gazdasági központok által diktált öltözködési, zenei divat, városi életmód szolgál példaként.

VÁROSI NOMÁDOK

Az újonnan létesülő munkahelyek eleinte könnyedén felszívták a vidékről érkező munkaerőt, így a vidéki életmódjukat kényszerűségből feladók mellett egyre többen választották önszántukból a városi életet. Tíz éve már igen látványossá vált a vidék elnéptelenedése és a fővárosi lakosság drasztikus növekedése.

Az Ulánbátort szegélyező dombokon évről évre magasabbra kúsztak a jurtanegyedek. Gyakori jelenség volt, hogy vidéki nomád családok összes ingóságukat, jurtájukat teherautóra pakolva indultak a főváros felé. Mivel a mongol törvények minden mongol állampolgárnak lehetővé teszik egy legfeljebb fél hektáros terület birtokbavételét, e nomádok a legelőváltó életmódot hátrahagyva, de hagyományaikhoz hűen jelölték ki új szállásukat a város peremén. Ez a környezet azonban össze sem hasonlítható azzal, amitől elköszöntek. Az ide költöző családok jellemzően nem rendelkeztek anyagi tartalékokkal, ingóságai a nomád körülményeknek megfelelően praktikusak és szegényesek. Jurtáikat fakerítéssel zárták körül, és néha kisebb építmé-

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

VIDÉKI MEGYEKÖZPONT

A NAGYOBB IPARI KÖZPONTOK MELLETT EGYRE JELENTŐSEBB VÁROSIAS TELEPÜLÉSEK ALAKULNAK KI VIDÉKEN. HÖVSGÖL MEGYE KÖZPONTJA, MÖRÖN AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN KISEBB TELEPÜLÉSBŐL TÖBB TÍZEZRES – MONGOL LÉPTÉKKEL MÉRVE – NAGYVÁROSSÁ NÖTT. MA MÁR ASZFALTOZOTT ÚT KÖTI ÖSSZE A FŐVÁROSSAL, ÍGY MÍG 20 ÉVVEL EZELŐTT ÚTTALAN UTAKON ZÖTYKÖLÖDVE KÉT NAP ALATT LEHETETT ELÉRNI, EZ MÁRA 9-10 ÓRÁRA CSÖKKENT

Az Ulánbátort szegélyező dombokon évről évre magasabbra kúsztak a jurtanegyedek.

FOJTÓ SZMOG

A TÉLI ULÁNBÁTOR EGYIK LEGNAGYOBB PROBLÉMÁJA A LÉGSZENNYEZETTSÉG. A VÁROS EGY VÖLGYBE ÉPÜLT, S MÍG KÉT ÉVTIZEDE ALIG 700-800 EZER LAKOSA VOLT, ADDIG MA ELÉRI AZ 1,2 MILLIÓT. A VÁROST SZEGÉLYEZŐ JURTANEGYEDEKBEN JELLEMZŐEN SZÉNNEEL TÜZELNEK, AZ ÍGY KELETKEZETT FÜST SZÉLMENTES NAPOKON A VÁROSRA TELEPSZIK. A SZMOG MIATT GYAKRAN MÁR A VÁROSSZÉLI NEMZETKÖZI REPÜLŐTÉR FORGALMÁT IS KORLÁTOZNI KELL

Télen fojtó füst uralja Ulánbátort, amit a legszennyezettebb levegőjű fővárosok között tartanak számon – az értékek nemritkán a pekingieket is felülmúlják!

FOTÓK: SZILÁGYI ZSOLT–TOLNAI KATALIN–HARMATH ANDRÁS

nyekkel is megtoldották, másképp nem tudták fokozni komfortjukat. A jurtanegyedekben ritkán volt elérhető a friss ivóvíz, a csatornázás sem volt megoldott, és az áramellátás is akadozott.

Az elmúlt tizenöt évben ugyan sokat javult a helyzet, ám például kénytelenek szénneel tüzelni, ami ma is a nagyváros egyik legfőbb problémáforrása. Télen fojtó füst uralja Ulánbátort, amit a legszennyezettebb levegőjű fővárosok között tartanak számon – az értékek nemritkán még a pekingieket is felülmúlják!

A korai 2000-es évek egyik visszatérő gondja volt a fővárosban zajló ingatlanfejlesztések munkaerőhiánya. A jellemzően kínai befektetők által finanszírozott építetők ráadásul inkább külföldi munkásokat alkalmaztak, mert a mongolok gyakran nem, vagy csak nehezen tudtak alkalmazkodni az itteni elvárásokhoz, például a kötött munkaidőhöz. Nem csoda: a városi élet alapvetően eltérő ritmust követel, egy ipari létesítmény, munkahely szinte semmiben sem hasonlítható a nomád létformához.

ÚTON-ÚTFÉLÉN

A motorizáció vidéken és a városokban is igen látványosan zajlott. Ulánbátor infrastruktúrája csak lassan tud alkalmazkodni a növekvő autósárhoz, és az úthálózatot sem a mai terhelésre tervezték. Ezért a hétköznapokban gyakorlatilag állandóak a dugók – jóformán megoldhatatlan feladat elé állítva a fővárost. A helyzetet súlyosítja, hogy a végtelen pusztákhoz szokott népet nem könnyű a motorizált közlekedés szabályaihoz szoktatni; jobban érdekli őket, hogy autójuk orra egy kicsivel a többiek elé kerüljön, mint az, hogy ez mennyire balesetveszélyes. Így a kívülről kaotikusnak ható közlekedésben mégis van némi rendszer.

Az útviszonyokat látva meglepő, mennyi modern autó fut az utakon. Különösen sok a hibrid jármű! Jó lenne azt gondolni, hogy ez a helyiek környezettudatosságával magyarázható, de valószínűleg inkább az olcsó fenntartási költségekkel és az egyik típus legendás megbízhatóságával függhet össze.

A végtelen pusztákhoz szokott népet nem könnyű a motorizált közlekedés szabályaihoz szoktatni; jobban érdekli őket, hogy autójuk orra egy kicsivel a többiek elé kerüljön...

MOTORIZÁCIÓ

ULÁNBÁTORBAN MA MINDENNAPOSAN A DUGÓK, AZ EGYRE GYARAPODÓ GAZDASÁGNAK, A FOKOZATOSAN NÖVEKVŐ ÉLETSZÍNVONALNAK KÖSZÖNHETŐEN MIND TÖBBEN ENGEDHETIK MEG MAGUKNAK, HOGY AUTÓVAL JÁRJANAK. ÉRDEKES, HOGY AZ ELMÚLT PÁR ÉVBEN LÁTVÁNYOSAN NÖTT AZ ELSŐSORBAN JAPÁNBÓL SZÁRMAZÓ, HIBRID HAJTÁSÚ AUTÓK SZÁMA

Az autóstérképeken fő- és mellékutaknak jelzett útvonalakat csak az különbözteti meg egymástól, hogy a pusztában hány csapás vagy keréknyom fut egymás mellett.

A KÖZÚT MINDENT VISZ

AZ ORSZÁGOT ÉSZAK-DÉLI IRÁNYBAN SZELI ÁT CSAK VASÚT, AZ OROSZ HATÁRTÓL TART PEKINGIG. VAN MÉG EGY RÖVID SZÁRNYVONAL ERDENET FELÉ, HISZEN AZ OTTANI RÉZBÁNYA ÉS ÉRCMŰ A MONGOL BÁNYÁSZAT, IPAR MINTAEGYSÉGE. A GYARAPODÓ LÉGIFORGALOM MELLETT ÍGY A TEHERAUTÓSOFŐRÖK VÉGZIK A SZÁLLÍTÁS LEGJELENTŐSEBB RÉSZÉT, AKIK – KÜLÖNÖSEN A KORÁBBI, KEVÉSBÉ MOTORIZÁLT ÉVTIZEDEKBE – MUNKÁJUK MIATT NAGY TISZTELETNEK ÖRVENDTEK

A közlekedés felgyorsulása vidéken talán még látványosabb. A rendszerváltás óta egymást váltó mongol kormányok mindegyikének kiemelt célja volt a szovjetrendszer alatt rendkívül elhanyagolt közlekedési infrastruktúra fejlesztése. Korábban teljesen természetes volt, de ma is sok vidéken előfordul, hogy az autóstérképeken fő- és mellékutaknak jelzett útvonalakat csak az különbözteti meg egymástól, hogy a pusztában hány csapás vagy keréknyom fut egymás mellett. Ha három-négy, akkor biztosan főúton járunk, ha csak egyetlen, azt egy halvány vonalka jelzi a térképen.

Mára a hosszú ideig csak álomnak tűnő kelet–nyugati transz-mongóliai autópút is elkészülni látszik, így a vidéki közlekedés egyes területeken elképesztően felgyorsult. (Korábban a terepet járók számára teljesen természetes volt, hogy 30-35 km/órás átlagsebességgel zötykölődtek napokon át, és egy 600 kilométeres út akár két napot is felemészített, attól függően, esett-e az eső akkoriban.)

Mára a hosszú ideig csak álomnak tűnő kelet–nyugati transz-mongóliai autópút is elkészülni látszik, így a vidéki közlekedés egyes területeken elképesztően felgyorsult. (Korábban a terepet járók számára teljesen természetes volt, hogy 30-35 km/órás átlagsebességgel zötykölődtek napokon át, és egy 600 kilométeres út akár két napot is felemészített, attól függően, esett-e az eső akkoriban.)

FOTÓK: SZILÁGYI ZSOLT – TOLNAI KATALIN – HARMATH ANDRÁS

GASZTROFORRADALOM

A hagyományos nomád körülmények között a szűkös alapanyagok, az egyszerű eszközök, a fűszerek hiánya miatt sohasem alakulhatott ki olyan sokszínű gasztronómiai kultúra, mint a letelepült társadalmakban. Inkább a praktikus szemlélet érvényesült: a nomádok gyorsan elkészíthető és tápláló ételekre vágnak, főzési technikáik és eszközeik egyszerűek. Fontos a jó eltarthatóság, általában szárítással tartósítottak. Táplálkozásukra egyfajta ciklikusság jellemző: nyáron inkább tejes, télen inkább húsból készült ételeket fogyasztanak.

A városi környezet azonban megteremtette a letelepült társadalmakra jellemző feltételeket, ezért gasztronomian is élesek az átalakulások. A ulánbátoriai étkezési szokásai az elmúlt 10-20 évben alig, ízlésük viszont annál többet változott! Egyre többen fogyasztják a nomád körülmények között korábban elérhetetlen zöldségeket, megkedvelték a hagyományos mongol ízlés szerint elfogadhatatlanul fűszeres kínai, indiai, koreai konyhát, és ezek hatására a mongol gasztronómia is átalakult. A húsfogyasztás dominanciája továbbra is megmaradt – egy mongol számára az ünnepi asztal, de a mindennapi laktató étkezés is elképzelhetetlen valamilyen húsos fogás nélkül –, de ma már olyan nemzeti ételeknek, mint a húsúr (sült húsos táska) is megtaláljuk a vegetáriánus változatát. Ez húsz éve még elképzelhetetlen lett volna, ahogy az is, hogy egy mongol halat egyen, vagy mongol nyelvű vegán szakácskönyv láthasson napvilágot. A főváros sokcsillagos szállodáiban ma már a fine dining szabályai szerint alkotják újra azokat a fogásokat, melyek évszázadokig a jurta egyszerű tűzhelyén készültek – gyakran alig egy-két alapanyagból.

Húsz éve még elképzelhetetlen lett volna, hogy egy mongol halat egyen, vagy mongol nyelvű vegán szakácskönyv láthasson napvilágot.

FOTÓK: SZILÁGYI ZSOLT-TOLNAI KATALIN-HARMATH ANDRÁS

MODERNIZÁLÓDÓ VIDÉK

A vidéki népesség túlnyomó többsége ma is a hagyományos nomád legelő-váltó gazdálkodás keretein belül él, és bár a modernizáció lassacskán beszívárog, alapvetően nem rendezte át a mindennapokat. Elsősorban az eszközhasználatban figyelhetünk meg változásokat: a jószágot már gyakran nem lovon ülve, hanem motoron terelik, az évszakonkénti legelőváltáskor, költözéskor – teherhordó állatok helyett – már inkább teherautókra pakolnak. Bár a hétköznapi életben a motor fokozatosan kezdi átvenni a ló szerepét, a lóállomány drasztikus csökkenésétől nem kell tartani, hiszen birtoklásuk alapvető része a mongol identitásnak: még ma is egy család gazdagságának fontos mércéje.

A modernizálódó vidék mai szimbólumai a jurták mellett feltűnő napelemek vagy szélgenerátorok. Az így termelt árammal elsősorban tévék üzemelnek, vagy mobiltelefont töltenek vele. Utóbbit a jurta tetőtartó rúdjai alá dugva tárolják, éppen ott, ahol a család fő régebben az ostorát vagy más, kiemelten fontos használati tárgyait tartotta. A közelmúlt fejlesztéseinek köszönhetően ma már vidéken, akár a fővárostól több ezer kilométerre is könnyedén elérhető a három mongóliai mobilszolgáltató valamelyikének hálózata.

TUDATOS VÁROSTERVEZÉS NÉLKÜL

AZ ULÁNBÁTOR KÖZPONTJÁBAN ÁLLÓ CSOJIDZSIN LÁMA KOLOSTORMŰZEUM BEJÁRATA, HÁTTÉRBE A VÁROSKÖZPONT FELHŐKARCOLÓI. AZ EGÉSZ VÁROSRA JELLEMZŐ EZ A KETTŐSSÉG, A MANDZSUKORBAN, VAGY A 20. SZÁZAD ELEJÉN-KÖZEPÉN EMELT HÁZAKAT MINDENHOL HATALMAS, ÚJ ÉPÜLETEK VESZIK KÖRÜL. AZ ELMŰLT MÁSFELEZÉVTIZED VIHAROS NÖVEKEDÉSE SORÁN A BELVÁROSBAN GYAKORLATILAG MINDEN TALPALATNYI HELYET BEÉPÍTETEK

Bár a hétköznapi életben a motor fokozatosan kezdi átvenni a ló szerepét, a lóállomány drasztikus csökkenésétől nem kell tartani, hiszen birtoklásuk alapvető része a mongol identitásnak.

MODERNIZÁLÓDÓ SÁTRAZÁS

MINDENNAPOS KÉP: A JURTÁK MELLETT NAPELEM, SZÉLGENERÁTOR, PARABOLAANTENNA. AZ INFOKOMMUNIKÁCIÓ ROBBANÁSSZERŰ FEJLŐDÉSÉNEK KÖSZÖNHETŐEN MA VIDÉKEN A LEGTÖBB HELYEN ELÉRHETŐK A MOBIL HÁLÓZATOK

DICSŐ KORSZAK EMLÉKE

A NAGY MONGOL BIRODALOM IDŐSZAKÁT IDÉZŐ SZOBORCSOPORT EGYIK TAGJA. AZ ÓRIÁS DZSINGISZ-SZOBOR MELLETTI ALKOTÁSOK ELKÉSZÍTÉSÉT JÓMÓDÚ MONGOLOK FINANSZÍROZTÁK, ARCIVONÁSAIKAT A SZOBROK HORDOZZÁK! HAMAROSAN UGYANITT A KÁN NEJÉNEK ÉS HÖLGYKÍSÉRETÉNEK TAGJAIT IS MEGMINTÁZZÁK – HASONLÓ KÖLTSÉGHATÉKONY MEGOLDÁSSAL...

VÁLASZÚTON

A bányászati beruházások hajtotta GDP-növekedés lendülete ma kifulladásra látszik, és ez csak részben függ össze a világgazdaság lassulásával, a nyersanyagok, energiahordozók árának csökkenésével. Az utóbbi tíz év bányaberuházásai nem voltak minden tekintetben sikeresek. A külföldi befektetőkkel kötött koncessziós szerződések nem mindig szolgálták az ország érdekeit, a jellemzően külszíni fejtéssel művelt bányák pedig hatalmas természeti károkat okoztak. A természetesen ejtett sebek, a bányászat szerényebb jövedelmezősége, az előnytelen szerződések mindjobban elgondolkodtatják a mongolokat. Egyre több fórumon merül fel a gazdaság strukturális átalakításának kérdése, a fenntartható fejlődés fontossága, a turizmus és a hagyományos gazdálkodás támogatásának lehetőségei.

Ezek kétségkívül komoly kitérésre jelenthetnek Mongóliában. Nem vitás, hogy az ökológiai gazdálkodás rövid távon közel sem kecsegtet olyan bevétellel, mint a bányászat, ugyanakkor számos előnye van azzal szemben. Ma ez a téma az egész világot foglalkoztatja, az ily módon termelt élelmiszerek a legmagasabb minőséget (és értéket) képviselik, és vajon mi lehet a nomád körülmények között megtermelt élelmiszernél természetesebb? A nomádok hagyományos ökológiai szemlélete, a természettel való együttélés, a nem intenzív, vegyszermentes környezetben végzett állattenyésztés garancia a magas minőségre. Innen nézve még a

Az utóbbi tíz év bányaberuházásai nem voltak minden tekintetben sikeresek. A külföldi befektetőkkel kötött koncessziós szerződések nem mindig szolgálták az ország érdekeit...

PLÁZA-ÉRZÉS ►

A MONGOL NAGYÁRUHÁZ, AZ IH DELGÜR MÉG SZOVIET SEGÍTSÉGGEL ÉPÜLT 1961-BEN. A RENDSZERVÁLTÁSIG ULÁNBÁTOR EGYIK EMBLEMATIKUS ÉPÜLETEKÉNT A VÁROSKÉP MEGHATÁROZÓJA VOLT. MA VISZONT MÁR ITT IS TÖBB HATALMAS BEVÁSÁRLÓKÖZPONT VÁRJA A VEVŐKET. ÁRUKÉSZLETÜK SEMMIVEL SEM MARAD LE A VILÁGVÁROSI ÁRUHÁZAK KÍNÁLATÁTÓL

KÁN-DESZTINÁCIÓ

AZ ULÁNBÁTORTÓL 80 KILOMÉTERRE ÁLLÓ, HATALMAS DZSINGISZ-SZOBOR 40 MÉTERES MAGASSÁGÁVAL A VILÁG LEGNAGYOBB LOVAS SZOBRA. A CSAK NEM 250 TONNA ACÉLBŐL, MAGÁNTÖKE BEVONÁSÁVAL ÉPÍTETT KOLOSSZUS MA MONGÓLIA EGYIK LEGFONTOSABB TURISZTIKAI LÁTVÁNYOSSÁGA

FOTÓ: SZILÁGYI ZSOLT-TOLNAI KATALIN-HARMATH ANDRÁS

FOTÓ: SZILÁGYI ZSOLT-TOLNAI KATALIN-HARMATH ANDRÁS

Mongóliában a teljes állatállomány gazdasági értékének meghatározásakor meglehetősen sajátos mértékegységet használnak. Egy kecske kb. 0,8, míg egy szarvasmarha 4 birkának felel meg.

SZILÁGYI ZSOLT
TÖRTÉNESZ, MONGOLISTA, ÉRDEKLŐDÉSI KÖRE BELSŐ- ÉS KELET-ÁZSIA TÖRTÉNETE TÁRSADALOM- ÉS KULTÚRTÖRTÉNETE

TOLNAI KATALIN
RÉGÉSZ, ORIENTALISTA, RÉGÉSZETI TÉRINFORMATIKAI ÉS GEOFIZIKAI ALKALMAZÁSOKKAL FOGLALKOZIK

HARMATH ANDRÁS
FÖLDMÉRŐ MÉRNÖK, ÁZSIA-RAJONGÓ ÉS SPORTLÖVÉSZ

napjainkban is gyakran előforduló téli állathullás, a dzud is kissé más színezetet kap. A rettentő téli hideg okozta „természetes szelekció” még ellenállóbb állatállomány kialakulásához vezet.

Minderre persze nem lehet egy egész gazdaságot alapozni. A mongol állatállomány sem növelhető a végtelenségig, hiszen a terület eltartóképessége korlátozott. A túlteleltetés az ország egyes területein már ma gondot

okoz. A csaknem 60 milliósra becsült mongol jószágállomány fenntarthatósága kétséges. (Ez „birkára átszámolva” csaknem 120 milliót jelent. Mongóliában a teljes állatállomány gazdasági értékének meghatározásakor meglehetősen sajátos mértékegységet használnak. Egy kecske kb. 0,8, míg egy szarvasmarha 4 birkának felel meg. Vannak ebben is egészséges, fenntartható arányok, ahogyan a bányászatban is.)

A több lábon álló gazdasági szerkezet hosszú távon is garantálhatná a működőképességet, és erre a mongoloknak minden esélyük megvan. Ez a hatalmas és csodálatos ország olyan természeti kincsekkel rendelkezik, melyek akár a turizmus, akár a hagyományos gazdálkodás, akár más iparágak számára is óriási erőforrásokat rejtnek. E lehetőségekkel élni és nem visszaélni kell: ez lehet a záloga annak, hogy e vidék még sokáig képes legyen ellátni az itt élőket.